

نظریه نحوی و بررسی ساخت زبان انگلیسی بر پایه رویکرد کمینگی

Andrew Radford, *Syntactic Theory and the Structure of English; a Minimalist Approach*, Cambridge University Press, 1997.

بررسی نحو زبان در چهارچوب نظریات نوین زبان‌شناسی بعد از انقلاب چامسکی بسیاری از زبان‌شناسان را به تکاپو واداشته و حاصل تلاش ایشان ارائه رویکردهای جدید در این حیطه علمی است. رویکرد کمینگی یکی از جدیدترین نظریات زبان‌شناسی است که با بهره‌گیری از مفاهیم و اصول اثبات شده زبان‌شناسی، به مباحث انتزاعی و پیچیده می‌پردازد.

نظریه نحوی و بررسی ساخت زبان انگلیسی بر پایه رویکرد کمینگی دارای یک مقدمه، ۱۰ فصل، یک ضمیمه و واژه‌نامه توضیحی در ۵۵۸ صفحه است. فصل اول کتاب تحت عنوان «اصول و پارامترها» به ارائه تعاریف و مفاهیمی می‌پردازد که لازمه ورود به بحث پیچیده کمینگی است. نویسنده توانش و کنش زبانی و هم‌چنین تفاوت‌های بنیادی در رویکردهای درون‌زبانی (internal) و برون‌زبانی (external) را شرح می‌دهد و با زبانی ساده اصول UG و پارامترهای آن را به بحث فراگیری زبان کودک ارتباط می‌دهد و در بحث پیرامون فراگیری زبان به مقاله چامسکی در رد نظریه اسکینر استناد می‌کند و می‌کوشد تا قلمرو مفاهیم و اصول نظری اولیه بررسی نحوی زبان را مشخص سازد. فصل دوم به بررسی «مقولات و مشخصه‌ها» می‌پردازد. نویسنده با طرح این ادعا که واژه‌های زبان به مقولات دستوری خاص و محدودی تعلق دارند، به بررسی مقولات اصلی زبان انگلیسی می‌پردازد و مشخصه‌های خاص هر یک از این مقولات را مورد بحث قرار می‌دهد. شواهد صرفی نحوی و نقشی از جمله دلایلی هستند که نویسنده برای اثبات ادعای خود به آنها تمسک می‌جوید. در این فصل نیز تعاریف مفاهیمی چون مختصات زیر مقوله‌ای، مختصات بین مقوله‌ای (cross-categorical) و نظایر آنها طرح می‌شود.

«ساختار نحوی» عنوان فصل سوم کتاب است. در این بخش معرفی گروه‌های زبانی و مفاهیمی

چون متمم (comp) و مخصص (spec) در اولویت قرار می‌گیرد. ردفورد با طرح چگونگی در نظر گرفتن این گروهها و بیان مشخصه‌های آنها به اجمال به نمودارهای درختی سنتی می‌پردازد و با طرح نارساییهای آنها به تدریج از \bar{I} -Theory سخن می‌گوید و بررسی کامل جمله‌ها را با ارائه نمودارهای درختی متنوع آغاز می‌کند. از دیگر مفاهیمی که قسمت عمده‌ای از این فصل را شامل می‌شود سازه فرمانی (c-command) است.

«مقولات تهی» در فصل چهارم بررسی می‌شوند. در این فصل تعریف کلی و منسجمی از این مقولات ارائه شده و تفاوت زبانهای ضمیرانداز و زبانهای غیر ضمیرانداز مطرح می‌شود و دلایلی که به یک زبان اجازه می‌دهد که خاصیت ضمیراندازی داشته باشد، به تفصیل بررسی می‌شود. نویسنده این بحث را به نظریه کنترل (control theory) ارتباط می‌دهد و مقولاتی را که کنترل‌کننده هستند، نام می‌برد و با بررسی فعل کمکی خنثی (null Aux)، جزء صرفی تهی (unfilled INFL)، مصدر بدون (bare infinitive) to و متمم خنثی (null comp) راه را برای طرح نظریه هماهنگی ساختاری (structural uniformity) که ادعا می‌کند تمام جمله‌واره‌ها (clause)، CP هستند هموار می‌کند و پس از تعریفی از اقتصاد کمینگی (minimalist economy) به بررسی محدودیتهای حرکتی (constraints) می‌پردازد.

فصل پنجم در ارتباط با کنترل (checking) است و به بررسی نظریه کنترل چامسکی می‌پردازد. طبق این نظریه، واژه‌ها حامل مشخصه‌های دستوری هستند که در حین اشتقاق می‌بایست کنترل (check) شده باشند. به طوری که ضمیر I (من) می‌بایست در حین اشتقاق کنترل شده باشد تا بتواند جایگاه فاعلی را اشغال کند. در این خصوص مقولاتی که کنترل‌کننده (checker) هستند نیز معرفی می‌شود و نویسنده مفاهیمی چون فاعل مستتر (PRO subject)، فاعل مفعولی (objective subject) و ساخت عبارت بدون (bare phrase structure) to را با توجه به آن مفهوم بررسی می‌کند.

«حرکت هسته» (head movement) عنوان فصل ششم این کتاب است. در این بخش پس از ارائه تعریفی از هسته و جایگاه آن در گروههای زبان تغییر موضع Aux، (Aux inversion) و نظریه اثر (trace theory) مطرح می‌شوند و زمینه برای آغاز مبحث مرجع‌گزینی (binding) مهیا می‌شود. حرکت فعل و محدودیتهای حرکت هسته در گروه از جمله مفاهیم این بخش هستند. فصل هفتم تحت عنوان حرکت عاملی (operating movement) به مفاهیمی از جمله عامل (operator)، حرکت سازه‌ی wh و عاملهای wh دار می‌پردازد و در این خصوص از اصل کوتاهترین مسیر حرکت (shortest movement) و هم‌چنین اصل هماهنگی زنجیره‌ای

(chain-uniformity) سخن به میان می آید و محدودیتهای وقوع حروف اضافه بررسی می شود. بررسی جملات درونه‌ای و حرکت سازه‌های نحوی آنها از مباحث دیگر این فصل هستند.

فصل هشتم تحت عنوان A movement به فرضیه (VP-internal subject hypothesis) می پردازد و ساختار شناسه‌ای (argument structure) و ساختار معنایی افعال مورد بررسی قرار می گیرد و در این خصوص با ارائه معیارهای تتا (θ)، نظریه حالت (case) و انواع حالت‌های آن با ذکر مثال بررسی می شوند.

«نظریه هماهنگی و اعمال» (uniformity & assignment) از مفاهیم دیگر این بخش است که در آن از این موضوع سخن می رود که حالت معنایی هر عنصر زبانی رابطه‌ای تنگاتنگ با جایگاه نحوی آن عنصر دارد. چگونگی مجهول سازی و ارتقای عناصر زبانی به جایگاههای بالاتر از دیگر زیربخشهای این فصل است.

«پوسته‌های گروه فعلی» (VP shells) عنوان بخش نهم این کتاب است که در آن از جزء اضافی و قیدی (adverb & preposition particles) سخن به میان می آید و انواع گزاره‌های (predicate) زبان تعریف شده و تفاوت‌های ساختاری آنها بررسی می شود.

فصل آخر فرافکنی توافق (agreement projection) است که به تعریف «فرافکن‌ها» می پردازد. طبق تعریف فرافکن سازه‌ای است که در واقع بسطی (extension) از واژه هسته‌ای است. مثلاً «دانشجویان زبان شناسی» فرافکنی از واژه «دانشجو» است. در این خصوص انواع فرافکنها و جملات سببی بررسی می شوند.

نظریه نحوی و بررسی ساخت زبان انگلیسی بر پایه رویکرد کمینگی و ویژگی‌هایی دارد که آن را از بسیاری از کتابهای نحوی دیگر متمایز می کند. اول آنکه نویسنده فرض کرده که خواننده هیچ سابقه ذهنی از نحو زبان ندارد و به همین جهت حتی ابتدایی ترین مفاهیم دستوری را با ارائه مثالهایی توصیف می کند. شیوه نگارش کتاب فارغ از هرگونه رویکرد تاریخی است، به طوری که هیچ الزامی وجود ندارد که خواننده ابتدا نظریات قبل از نظریه کمینگی را بداند و بعد به این نظریه بپردازد. بنابراین، با اینکه در کتاب به دیگر نظریات زبانی از جمله GB اشاره شده، لیکن هدف کلی بررسی نحو در چهارچوب اصول کمینگی دهه ۱۹۹۰ است.

در این کتاب، ردفورد صرفاً به بررسی انگلیسی معیار بسنده نکرده، بلکه تفاوت‌های بین گونه‌های زبان انگلیسی را نیز در قالب مثالهای متنوع نمایانده است. از نکات ارزشمند این کتاب وجود قسمت «خلاصه» در پایان هر فصل و هم چنین بخشی مختص به «تمرین» است. تمرینهای پایان فصلها با راهنمای شیوه حل آنها ارائه شده است.

واژه‌نامه‌ای از اصطلاحات تخصصی کمینگی نیز در پایان کتاب وجود دارد که مفاهیم کلیدی کمینگی را با ذکر مثال مطرح کرده است. یکی دیگر از ویژگیهای برجسته این اثر، آن است که مفاهیم آسانتر در ابتدا و مفاهیم انتزاعی‌تر و پیچیده‌تر بعد از آن بیان شده‌اند، به طوری که بر این اساس، هر فصل را می‌توان به دو بخش تقسیم کرد که بخش نخست آن به بررسی و معرفی اصطلاحات کلیدی می‌پردازد و بخش دوم به بررسی مباحث توصیفی. از طرف دیگر هر چه به فصول آخر کتاب نزدیک می‌شویم مطالب بسیار انتزاعی‌تر و بعضاً پیچیده‌تر مطرح می‌گردند. تقسیم‌بندی و نحوه ارائه فصول کتاب به شیوه‌ای است که مفاهیم مطرح شده در فصل قبل به طور اجمالی در بخش اول فصل بعد نیز ارائه می‌شود. نهایتاً آن که شیوه طرح‌بندی کتاب و ارائه مطالب آن به نوعی است که اگر شخص مفاهیم اولیه را به دقت مطالعه کند، مفاهیم پیچیده و انتزاعی آن را نیز به سهولت درک می‌کند و به دنیای پر از انتزاع - و در عین حال شیرین - این رویکرد راه می‌یابد.

زبان‌شناسان و دانشجویان علاقه‌مند به مباحث نحوی مخاطبین خاص این کتاب هستند.

میترا معدنی

منتشر می‌شود

زبان

لئونارد بلومفیلد

ترجمه علی محمد حق‌شناس